

IN MEMORIAM FAINA TLEHUCI**FAINA TLEHUCI
ÎN ISTORIA BIBLIOTECONOMIEI****FAINA TLEHUCI IN THE HISTORY OF LIBRARY SCIENCE**

Abstract: The author has browsed the library archive, guests book, from which it split off file containing unpublished impressions and opinions about the institution and its leader, messages of congratulations on the occasion of anniversaries, the mass-media of the last century, which wrote, unfortunately, very little about a librarian who through hard work and passion for the profession has made exemplary career. Faina Tlehuci has been steering 40 years the University Library. She has deserved the title of Honorary Member of the University Senate.

„Dintre aspectele ce caracterizează nordul basarabean și care se răsfrînge și asupra felului de a fi al universității bălțene, aş remarca în primul rînd spiritul construcției, acesta referindu-se nu doar la edificarea caselor... „A construi înseamnă a gîndi, zice Haidegger, iar acolo unde nu există construire nu există nici gîndire”. Întrucît cei de la nordul Moldovei construiesc și frumos (pînă la „perestroica” ei erau unicii în acest sens), la fel sînt și gîndurile, și cutumele, tradițiile și obiceiurile lor. Întruchiparea acestui spirit a fost, la Biblioteca Universitară din Bălți, Faina Tlehuci, directoarea care a reușit să obțină resursele necesare pentru a ridica faimosul edificiu al Bibliotecii. ...Același spirit s-a manifestat și se manifestă în organizarea Bibliotecii, în concepția ei, în felul de a construi sistemul de management ...

O altă trăsătură distinctă a nordicilor noștri rezidă în cununarea (confundarea) demnității cu ideea de progres. Nimic din ce este nou în biblioteconomie nu le este străin, iar vederile largi ale rectorilor, înțelegerea de către ei a rostului bibliotecii sînt cheazășia unei acoperiri financiare pe potrivă. Colegii noștri bălțeni făuresc și ei o hibryd library, sînt printre fruntașii informatizării, au implementat un șir de inovații și de formule noi de activitate, însă toate acestea se fac la ei nu știu cum altfel decît în alte biblioteci mari de la noi. ...Cînd fac un lucru ei se gîndesc nu la sine, ci la alții (la urmași mai ales, dar

și la comunitate, la fața ei)... Efectul nordului ne contaminează, ne cucerește treptat...” (Dr. Alexe Rău, directorul general al Bibliotecii Naționale a R. Moldova).

Biblioteca „A. Russo” este Centrul de cultură al Nordului. Un colectiv minunat, cu tradiții, cu un fel de a fi specific celor de la nord, cuminte, cumsecade și harnic, această instituție ocupă pe merit un loc de frunte în biblioteconomia Moldovei. (Dr. Alexe Rău, 2004).

„Biblioteca ...este o componentă indispensabilă a comunității biblioteconomice, care prin muncă și talent transformă în soluții orice provocări. Biblioteca este o personalitate, care înscrie evenimente și fapte concrete în dezvoltarea biblioteconomiei naționale” (L. Kulikovski). Și tot Dumneaei susține că printre bibliotecile din Republica Moldova, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo” din Bălți s-a impus frumos și benefic în cultura națională, lăsînd pe ogorul biblioteconomiei o urmă, o cărare a sa. Biblioteca are un nume de referință, o activitate bine conturată și axată pe interesele de informare, de studiu și lectură. (Dr. L. Kulikovski, directorul general al Bibliotecii Municipale „B. P. Hașdeu”).

Valoarea și prestigiul Bibliotecii Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți sînt recunoscute nu doar de comunitatea biblioteconomică, ci și de cea academică și culturală. Această instituție servește ca exemplu de sistem managerial, are o cultură organizațională distinctă, aplică tehnologii moderne în promovarea informației și cunoștințelor” (Claudia Balaban, director general al Bibliotecii Naționale pentru copii „Ion Creangă”).

Continuitatea și prestanța sînt valențele spirituale ale acestor bibliotecari, măsura profesionalismului lor, pe care îl dovedesc în orice moment, cu orice activitate – înscriind pagină după pagină în istoria acestei instituții. (L. Costin, președinte ABRM, directorul Bibliotecii Științifice a UASM).

Cine și cînd a fundamentat și a creat acest sistem multiaspectual precum este Biblioteca universității din Bălți ?

Prima șefă a Bibliotecii Institutului Învățătoresc din Bălți a fost **Natalia Ghenățki** (1945 -1947). Mai mulți ani biblioteca a fost condusă de **Maria Grinberg**.

Confortabila inerție, care dănuia în Biblioteca anilor 40 - 50 ai seco-

lului trecut a fost curmată odată cu venirea doamnei **Faina Tlehuci**, tânăra specialistă de la Biblioteca pentru copii a urbei. A fost invitată de rectorul de atunci al institutului pedagogic „A. Russo”, profesorul Ion Ciornîi. Bine pregătită teoretic și intenționată ca nimeni altul, ambițioasa directoare, a desfășurat o vastă activitate organizatorică, cultivînd un colectiv consacrat și elevat de bibliotecari cu care a contribuit în mare măsură la ridicarea prestigiului și la extinderea sferei de influență a Bibliotecii și a întregului Institut, apoi Universității. Avea capacitatea de a-l sensibiliza pe oricine, organiza și reorganiza, restructura și orienta biblioteca sa spre cele mai exemplare modele bibliotecare din fosta u.r.s.s. Dezvolta colecții, întemeia aparatul informațional – bibliografic din cataloage, tot felul de fișiere și colecții de referințe, mai apoi fiind printre primele în Republică care a creat catalogul electronic. A instituit un sistem perfect de îndrumare a lecturii studenților. Fiecare bibliotecar, indiferent de subdiviziunea în care activa (exclusiv doar unii bibliotecari de la completare, catalogare) devenea și coordonator al grupelor studențești în vederea atragerii lor spre bibliotecă, lectură, discuții și conferințe. Acest proces, pe de o parte în mare măsură ideologizat, pe de alta parte asigura o înaltă circulație a colecțiilor și atrăgea, cu adevărat, miile de studenți în spațiile Bibliotecii, stabilea fructuoase relații de colaborare interbibliotecară, bibliotecar – student, bibliotecar – cadru didactic - tutore de grupă.

În scurt timp despre instituția bibliotecară de la Bălți s-a aflat departe de hotarele r.s.s.m. Organizarea și participarea la conferințele științifico-practice de nivel național și unional, cunoașterea și împărtășirea propriilor experiențe influența în mare evoluția și reșezarea instituției pe alte dimensiuni ale spiralei devenirii ei.

Din Cartea gânduri și opinii despre Bibliotecă și bibliotecari, care a început să fie completată de musafiri prin anii 70 ai secolului trecut, desprindem următoarele rînduri:

„Conținutul lucrului ne-a impresionat foarte mult. Bibliotecă desfășoară o mare și prodigioasă activitate privind îndrumarea lecturii studenților, o bună organizare a muncii, se simte exactitatea și ritmicitatea proceselor, inventivitatea și creativitatea colectivului privind perfecționarea lucrului în corespundere cu cerințele timpului.

O deosebită atenție se acordă personalului, acesta, probabil și este unul din factorii principali ai succesului pentru care a fost distinsă cu Diploma

Biblioteca Muncii Excelente. ... Dorim acestui colectiv să generalizeze experiența sa, în special privind ghidarea individuală a lecturii studenților pentru a putea fi preluată și propusă pentru aplicare de multe biblioteci ale instituțiilor de învățământ. Plecăm cu sentimente de mare satisfacție că ne-am îmbogățit cunoștințele și experiențele pe care le vom utiliza în biblioteca noastră, de la Institutul Pedagogic din Ivano-Francovsk”.

„Reprezentanții Bibliotecii Institutului Pedagogic din Vinița au luat act de activitatea Bibliotecii Dumneavoastră și consideră că colectivul desfășoară o considerabilă activitate de educație a studenților, abordează creativ multe probleme teoretice și practice ale activității bibliotecare, oferă un mare ajutor cadrelor profesionale didactico-științifice în cercetările lor. Colecția Bibliotecii este o adevărată trezorerie de prețioase cărți și reviste, fondul este deplin completat și asigură integral procesul de instruire în instituție.” (1974).

În anul 1979 colegii de la Institutul Agrar din Voronej exprimau sincera grațitudine pentru oportunitatea oferită de a lua act pe interior de experiența avansată a Bibliotecii Institutului Pedagogic „A. Russo” din Bălți. Referindu-se la segmentul educațional, subliniau că Biblioteca realizează acest proces depășind limitele posibilităților... „Impresiile privind activitatea întregii biblioteci parcă ar spune că aici lucrează oameni îndrăgostiți de profesia sa.”

„Am venit din Biblioteca Institutului Pedagogic din Herson. ...M-au impresionat proporțiile activității Bibliotecii, claritatea, consecvența și conștiinciozitatea colaboratorilor, o deosebită dragoste de muncă...”

Institutul Pedagogic din Jitomir - „noi vom duce acasă experiența și entuziasmul de care sînt determinați angajații...”

„Pînă pe malurile rîului Volga a ajuns vestea despre munca inspirată a colectivului Bibliotecii Institutului Pedagogic din Bălți. Noi Vă cunoaștem din articolele, comunicările și povestirile martorilor oculari. La seminariile și conferințele din zona rîului Volga, bibliotecarii povesteau despre experiența interesantă care se realizează în Biblioteca din Bălți. Sîntem fericiți că am reușit să vă cunoaștem colectivul atît de primitor și pe energica și amabila, talentata conducătoare Faina A. Tlehuți”.

De la institutul din Jdanov, Nejinck: „Foarte frumos și cu gust sînt prezentate cataloagele și fișierele bibliotecii. În toate sălile de lectură, la împrumuturi ești întîmpinat cu multă bunăvoință și zîmbete de femei drăguțe. În serviciul științifico-bibliografic este stabilit un sistem clar de asigurare informațională”.

Colegii din orașul Bacu au consemnat: „Foarte multe din experiența Dumneavoastră am dori să aplicăm în activitatea bibliotecii noastre” (anul 1980).

„Aceasta este o minunată familie de bibliotecari unde totul se face împreună fiind inspirat de neobosita și minunata Faina Arcadieвна Tlehuci”, consemnau bibliotecarii de la Institutul pedagogic din Tallin.

„Conținutul activității bibliotecii m-a impresionat destul de mult. Organizarea, atitudinea responsabilă a fiecărui bibliotecar față de obligațiunile sale, interesul și dorința de a lucra mai bine decât ieri – toate acestea trezesc bune sentimente și cele mai favorabile impresii. ...” (Zaporogie).

Lvov, Cazan, Harcov, iar în anul 1994 apare prima pagină în limba română – „Din România, de la Galați, de la Dunărea de Jos am venit la Bălți și am avut marele privilegiu de a cunoaște oameni care au clădit și care slujesc acum pentru ca Biblioteca Universității „A. Russo” să-și realizeze menirea de formare și informare a spiritului celor ce o folosesc. Pentru tot ceea ce ați făcut, și mai ales pentru ceea ce veți face Vă aducem alege cuvinte de prețuire. Vă dorim să vă îmbogățiți și să-i îmbogățiți pe toți cei ce se adapă cu bogăția cărților Dumneavoastră” Nedelcu Oprea, directorul Bibliotecii Județene „V. A. Urechia” din Galați.

Au urmat alte vizite și alte aprecieri ale bibliotecarilor, președinților și prim-miniștrilor, ambasadorilor din țările străine, scriitorilor, cadrelor didactice, foștilor colegi... „Am crezut că doar în SUA și Canada se întâmplă asemenea minuni cum este Universitatea și cum am descoperit Biblioteca acesteia. Exemplu bun de urmat, dacă vrem să ajungem într-un viitor pe care-l merită talentele născute pe acest plai” (T. Lupan, 2005).

Pentru Krzysztof Supowicz, Ambasadorul Republicii Polone în R. Moldova, Biblioteca este inima și, totodată, oglinda unei instituții didactico-științifice cum este Universitatea. Scriitorul Vladimir Beșleagă ne-a văzut Biblioteca „ca o adevărată oază de spirit și inteligență” (2007), Unicat în peisajul universitar european, această bijuterie arhitecturală și intelectuală constituie cu adevărat un Castel al Cărții cu brațele deschise celor care vor fi elita de mâine (Katea Kelor, actriță din Polonia).

Trecută în neant la 21 ianuarie 2005, Faina Tlehuci reprezintă astăzi linia istorică în biblioteconomia Moldovei, care a demonstrat excelente abilități teoretice și practice ce au îmbogățit domeniul cu cunoștințe și experiențe importante recunoscute în întreg spațiul fostei u.r.s.s..

A fost preocupată de toate compartimentele științei biblioteconomice: de la constituirea și dezvoltarea colecțiilor pînă la cel mai iscusit și performant management .

„Profesia de bibliotecar, respectată în alte țări și bine reprezentată prin organizații naționale și internaționale, nu se bucură la noi de aceeași considerație. Într-o emisiune, difuzată cu ani în urmă la unul din posturile de televiziune, un reporter folosea sintagma „pînă și bibliotecarul”, într-o enumerare în care acesta era ultimul dintre oameni, ceea ce spune ceva despre locul meseriei în mentalul colectiv. Nici bibliotecarii nu au sentimentul apartenenței la un corp profesional, la o comunitate de interese intelectuale”, susțin astăzi autorii dicționarului *Bibliologi români* Gh. Buluță, V. Petrescu, E. Vasilescu.

În perioada, în care a lucrat Directoarea Faina Tlehuçi, bibliotecile, în special cele de învățămînt erau centre ideologice de mare importanță pentru societate, „Perestroika și activitatea bibliotecară au devenit o realitate. Le mulțumim deputaților poporului D. S. Lihacev, lui Cingiz Aitmativ și Ministrul Culturii din foata u.r.s.s Nicolae Gubenco pentru grija și susținerea bibliotecarilor”. ... „Vorbea la reuniri bibliotecare atît de convingător și inspirat, avea un fel de comunicare ce rezona adînc, impunea și motiva cele mai superioare demersuri. Rămîneai cu certa convingere că acolo, „sus”, problemele bibliotecilor și ale slujitorilor ei , erau cunoscute și se rezolvau într-adevăr cu mare atenție. Dar nu era chiar așa...

Evocînd personalitatea Directoarei, ne gîndim că preocuparea Dumneaei de spațiile Bibliotecii era o constantă ce o domina, poate, de cînd venise în acest post.

Inițial Biblioteca ocupa doar 36,6 m² în demisolul fostului Liceu Domnița Ileana, actualul bloc al rectoratului. Apoi au fost acaparate localurile de la parter și demisolul blocului 2, cîteva săli mari din blocul nr. 3, al Filologiei, o sala la nivelul 1 și una la 3 – din blocul nr. 6. Apoi am trăit împreună cei 17 ani de convingeri, implicări, lobby, proiecte, decizii și în sfîrșit edificarea clădirii în care ne aflăm astăzi. 1 Septembrie 1986 se părea că a atins apogeul aspirațiilor sale ideale.

„Am ajuns în sfîrșit în Casa Albă, acum îmi doresc să mai lucrez doar puțin pentru a le așeza pe toate la loc...” A mai activat încă 15 ani, timp în care a reușit să remodeleze întreaga activitate, a dobîndit atributele unei instituții științifice cu o funcționalitate proprie zilelor noastre.

S-a remarcat prin viziune și competență, prin erudiția și farmecul personal, prin continuitate, consecvență și rigoare, prin încredere și generozitate. Se deosebea prin inventivitate, printr-un sentiment foarte dezvoltat al onoarei, al corectitudinii, al moralei, al lucrului de calitate. Deșteaptă, frumoasă, elegantă, adesea zîmbitoare, mai ales primăvara cînd apăreau primele brîndușe... Avea o atitudine corectă față de colegii săi, pe cei harnici și știutori de carte îi aprecia, îi susținea, îi creștea și îi avansa. Pe cei leneși, lingușitori, fără coloană vertebrală și căutători de profituri îi disprețuia. În anii directoriei sale au trecut prin Bibliotecă mai bine de 500 de angajați, dar puțini din ei au ajuns pînă astăzi – nu era ușor să lucrezi cu Doamna, era foarte exigentă, uneori chiar dură, impunea rigori înalte, căroră trebuia să coresponzi pentru ca să obții o creștere pe treapta ierarhică sau un spor la salariu...

Împreună cu cei mai devotați colegi a conceput și a dezvoltat condiții de afirmare și stabilitate pentru bibliotecari și utilizatori, a realizat o *Bibliotecă Universitară de nivel european care contribuie și va contribui mereu la efortul intelectual necesar pentru integrarea în marea comunitate a statelor europene*. (Radu Motoc)

Doamna Faina Tlehuci ar fi putut sărbători azi 90 de ani, dar... O omagiem postum... raportîndu-i în cele ce urmează că Biblioteca, acest rod al întregii sale vieți, trăiește...

Referințe bibliografice:

1. *Mesaje de felicitare cu prilejul aniversărilor Bibliotecii.*
2. *Opinii și sugestii: cartea musafirilor Bibliotecii: 1969-2013.*
3. RĂU, A. Efectul nordului în biblioteconomie. In: *Magazin bibliologic*. 2005, nr. 3-4, pp. 5-6.
4. TEODORU, V. Biblioteca Universității „Alec Russo” din Bălți. In: *Biblioteca*. 2005, nr. 2, pp. 63-64.